

ЗЕРНОВІ ХАБИ В СИСТЕМІ СТИВДОРНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Анотація. Розробка наукових положень обумовлюється необхідністю виявлення закономірностей розвитку стивідорного бізнесу в Україні. Розкриваються можливості термінальних операторів України по переробці стратегічного зернового вантажу, а також аналізуються тенденції і перспективи конкурентного позиціонування по переробці хлібних вантажів.

Annotation. The development of scientific provisions is dictated by the need to identify the patterns of development of the stevedoring business in Ukraine. The possibilities of Ukrainian terminal operators for the processing of strategic grain cargo are revealed, as well as trends and prospects of competitive positioning for the processing of grain cargo are analyzed.

Ключові слова. Зернові вантажі. Стивідорні оператори. Критеріальне забезпечення. Інвестиційні стратегії.

Keywords. Grain cargo. Stevedore operators. Criteria provision. Investment strategies.

Постановка задачі. Світова економіка переживає серйозну кризу, яка викликана пандемією COVID-19 і ця криза може мати довгострокові наслідки для функціонування морських транспортних підприємств та стивідорного бізнесу в глобальному морському просторі. Карантинні заходи щодо зменшення економічних наслідків COVID-19 уповільнюють розпочаті інвестиційні рішення в системі морських торговельних портів. Однак не дивлячись на складні умови позиціонування в середовищі невизначеності морські торговельні порти України досягли вантажообігу в 2020 році в розмірі 159 125 тис.т. (Скорочення в порівнянні з рекордним 2019 роком на 0,5% або 876,09 тис.т.). Лідуючу позицію займають хлібні вантажі. У 2020 році перероблено 48,074 млн.тонн [1].

Необхідно відзначити, що велика частина зернових вантажів на світовий ринок йде через морські порти. Однією з найважливіших завдань для економічної безпеки країни стає конкурентний розвиток і позиціонування стивідорного бізнесу в Україні та адекватність техніко-економічного рівня вимогам зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Для забезпечення стратегії конкурентного розвитку морських торговельних портів в наукових і національних дослідженнях приділяється багато уваги:

- конкурентне позиціонування морських транспортних підприємств в системі глобального ринку морської торгівлі – Міусов М.В., Примачов М.Т. [2];

- ефективне управління інформаційними потоками на транспорті - Olga Katerna [3].

Однак нові умови позиціонування, які диктуються невизначеністю в світовій морській торгівлі і з урахуванням специфіки роботи стивідорного бізнесу в Україні не мають закінчених наукових рекомендацій.

Мета дослідження є аналіз і виявлення особливостей позиціонування зернових хабів в системі ринку морської торгівлі.

Викладення матеріалу дослідження. У національних морських торговельних портах близько 80% вантажообігу припадає на переробку хлібних вантажів, руда, металопродукція, контейнерні вантажі і рослинне масло.

Рекордний рік врожаю зернових 2019-2020 рік - 98 млн.т. позитивно позначився на роботі стивідорної бізнесу, перевізників та трейдерів.

Портовий оператор «EVT Grain» (порт «Ольвія») продемонстрував високі показники роботи в 2019-2020 році: зростання обсягу перевалки на ринку зернових зріс на 43,5%. Для порівняння: 2018 - 2019 рік обробка зернових термінальним оператором склала 483 тис. т, а 2019-2020 вантажообробка цього вантажу досягла 2,1 млн. т. Портовий оператор інвестує в техніку - економічний рівень - будівництво на своїй території причалу №3 з довжиною 80 м. та глибиною 11,5 м. Також для забезпечення конкурентного позиціонування на ринку зернових проводить механізацію складів, домагається високої швидкості приймання, відвантаження, зберігання і накопиченні вантажу [4].

А портовий оператор QTerminals (концесіонер ДП «Стивідорна компанія «Ольвія») планує протягом 5 років інвестувати 3,4 млрд. грн в конкурентне позиціонування оператора в якості зернового хаба. Передбачається будівництво нового зернового терміналу з технологічним оснащенням з пропускною спроможністю до 2 млн. т. на рік.

Десятка найбільших стивідорних зернових операторів переробляє понад 60% загального вантажообігу зернових. На рис.1 представлена динаміка переробки зернових вантажів морськими стивідорними компаніями України [5].

Найбільший експедитор агрохолдінг «Кернел» за період липень 2019 - липень 2020 наростило річний обсяг перевалки зерна на 45% до 6,7 млн.т., що обумовлено реалізацією інвестиційного проекту Трансгрейнтермінал. Зростання EBITDA на 28% до 216 млн.дол. [6].

В Одеському порту реалізується спільний інвестиційний проект «Бруклін-Київ» і Louis Dreyfus Company нового зернового терміналу з річною пропускною спроможністю 4 млн.т., що дозволяє обробляти панамакси.

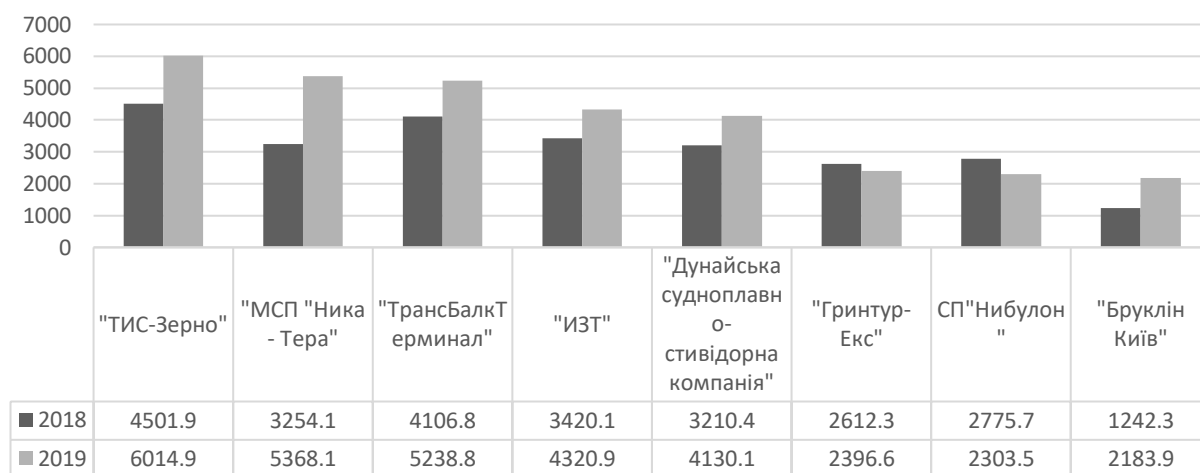

Рис. 1 Рейтинг морських термінальних операторів України за обсягом обробленого зерна (не менш як 2000 тис.тонн), тис.тонн

Джерело: Зерно: тренд роста сохраняется // Порты Украины, №5. - 2020. – с. 10-13

Результати дослідження. Минулий 2020 рік уніс свої корективи в роботу зернових трейдерів. У багатьох термінальних операторів скоротилися обсяги перевалки зернових. Свою роль зіграла тут і пандемія. Багато покупців в цих умовах воліють працювати тільки з великими спеціалізованими зерновими терміналами. Спеціалізовані термінали - це глибоководні термінали, які мають можливість забезпечити прийом і швидку обробку великого тоннажу, обладнані спеціалізованими механізмами прийому, розміщення вантажу і відвантаження на суміжні види транспорту.

А також не можна і виключати фактор напрямку відправлення зерна в країну: там де був жорсткий карантин або продовжували приймати вантаж.

Частка хлібних вантажів в 2020 році в національних морських торговельних портах склали 30,2% від загального вантажообігу; руда - 27,9%; чорні метали - 10,5%; контейнери - 8% (рис.2).

У 2020 році вантажообіг морських портів України склав 159 125,13 тис. т, що на 0,5% менше ніж в 2019 році. Основних причин декілька: нераціональний механізм нарахування портових зборів, скорочення переробки стратегічних вантажів, пандемія.

Переробка хлібних вантажів в 2020 році скоротилася в порівнянні з 2019 роком майже на 12%. Дана тенденція обумовлена погодними умовами - скорочення врожайності.

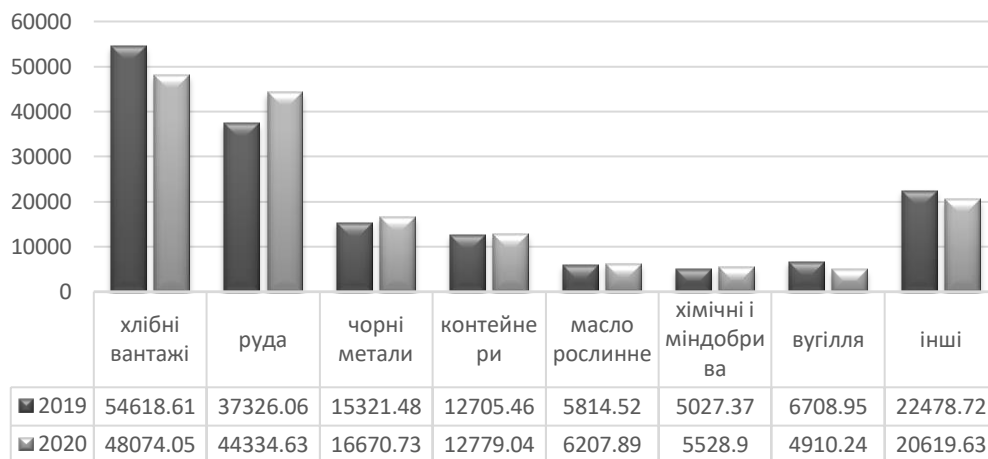

Рис 2. Основні вантажі, перероблені в морських портах України, тис. т

Джерело: Грузооборот портів скоротився за рік тільки на 0,5% // Порты Украины, №1. - 2021. – с. 40-47

Висновки. Відзначимо, що зростання зернових вантажів в 2019 році в порівнянні з 2018 роком в національних морських портах зростає більше ніж на третину.

Одним з факторів, що обумовлюють зростання переробки зерна - збільшення за останні кілька років пропускної здатності зернових комплексів країни. Термінали або знову побудовані - «Євровнешторг» (СМП «Ольвія»), «Нептун» / МВ Карго (Південний МП), або модернізували і перебудували свої потужності з використанням сучасних інноваційних технологій.

Необхідно відзначити, що попит на зерно буде рости, цьому процесу сприяє заклопотаність Китаю власною продовольчою безпекою на тлі глобальної пандемії.

Фактори забезпечення конкурентного позиціонування стивідорних операторів регулюється критеріальним забезпеченням.

При управлінні розвитком стивідорного бізнесу необхідно враховувати сукупність критеріїв:

- оптимальність обробки вантажних потоків з урахуванням використання інноваційних технологій, що дає ефект скорочення часу і підвищення якості обробки і перевалки вантажу;
- облік змін зовнішньоекономічних зв'язків та структури вантажообігу;
- раціональне використання ресурсного потенціалу термінального оператора.

Однією з найважливішою складовою при веденні стивдорного бізнесу є зіставлення результатів і витрат і пошук шляхів оптимального розриву між ними.

Список використаних джерел

1. Грузооборот портов сократился за год только на 0,5% // Порты Украины, №1. - 2021. – с. 40-47
2. М.В. Миусов, Н.Т. Примачев и др. Экономические аспекты эффективного функционирования морской индустрии / Под общей ред. д.э.н., проф. Н.Т. Примачева. Моногр. - Одесса: НУ «ОМА», 2017. – 315 с.
3. Olga Katerna (2018) Research of market development of intelligent transport systems in the world. Economics of Development, 17 (3), 17-29.
4. EVT Grain – Рекордный рост при избытке портовых мощностей// Порты Украины, №10. - 2020. – с. 12-13
5. Зерно: тренд роста сохраняется // Порты Украины, №5. - 2020. – с. 10-13
6. Морские терминалы «Кернела» нарастили годовой объем перевалки на 45 %// Порты Украины, №8. - 2020. – с. 3